

Vicent Usó

Presentació a la Llibreria Babel, 3 de desembre de 2013

Sobre Josep Porcar

Fa molts anys, va caure en les meues mans un poemari que es deia *La culpa* i que, des de la primera estrofa, des del primer vers, em va agafar del coll, com aquelles mans que sorgien d'improvís en els dibuixos animats de la meua infantesa i atrapaven el protagonista i l'empenyien a dins d'un túnel fosc. De la mateixa manera, aquells versos em van arrossegar per un pendent alhora delitós i punyent. Era el llibre que havia guanyat el premi Octubre d'aquell any -1998- i que Tres i Quatre editava en aquell format antic, que t'obligava a separar les pàgines per dalt, amb unes tisores o amb una navalla, en tot cas amb el resultat -atribuïble només a la meua poca traça- que deixava els llibres fets una pena, també *La culpa*, Josep, i ben greu que em sap. Em va enamorar, aquell poemari, i em va trasbalsar per la seua profunditat i em va admirar que el senyor que havia escrit allò tan seriós i tan contundent tinguera només vint-i-cinc anys, deu menys que un servidor, i ja fora capaç de burxar tan a dins de les coses. Aquella va ser la primera vegada que vaig llegir un poema de Josep Porcar, un senyor poeta a qui des d'aleshores no he deixat d'admirar. De primeres, com dic, per aquella capacitat insòlita de reduir la complexitat immensa del món a només quatre ratlles, dues imatges, vint paraules; després, quan he tingut el goig de conèixer-lo personalment, i compartir algunes aventures literàries i algunes cerveses igualment literàries, l'admiració per la seua obra ha crescut al ritme que creixia la nostra amistat. Però van haver de passar alguns anys perquè això succeira: fins que junts, i amb altres companys, ens vam posar a construir El Pont, l'associació d'escriptors de les comarques de Castelló. Entre unes coses i altres havien passat deu anys, deu anys de silenci poètic després de *La culpa*, fins que la Xarxa va anar plena de la decisió de Josep de publicar el seu següent llibre a Internet. Però, a més, allà deia que, al marge d'oferir-lo lliurement, havia decidit obrir una promoció d'uns pocs llibres en paper i jo, que això de llegir en pantalla encara no ho porte molt bé, vaig córrer a posar-me en contacte amb ell perquè no volia perdre l'ocasió de tornar a obrir aquelles portes i deixar que novament unes mans m'agafaren del coll i em submergiren en l'univers poètic de Josep Porcar, a qui, ja ho haureu notat, no vaig a cometre la irreverència de presentar-vos perquè segurament molts de vosaltres teniu la sort de conèixer-lo millor que jo. Per això, quan em va cridar l'altre dia per dir-me que tenia nou llibre, vaig alegrar-me força, i quan em va dir que, a més, volia que li'l presentara, van entrar-me suors, perquè no hi ha cosa més difícil de presentar que un llibre de poemes. Però bé, ací estem, el senyor poeta que em va commoure amb *La culpa* (i amb *Els estius* i ara amb *Llambreig*) i un servidor, amb la intenció de fer-vos partícips d'aquesta festa de la paraula que és l'aparició d'un nou

llibre de poemes de l'amic Josep Porcar, cinc anys després d'*Els estius*, un càlcul que faig perquè així, d'ací a dos anys i mig, li reclamaré un nou llibre. Cinc anys que no podem dir que han estat de silenci, perquè l'hem pogut llegir a Salms, el seu bloc i un dels de referència a la galàxia bloguera catalana, parlant de l'actualitat o de literatura o del que calga, amb el verb esmolat i la contundència i el rigor i el compromís que posa sempre en allò que fa, i l'hem pogut gaudir a través de les *Veus mirades*, un conjunt de video-poemes fets amb un gust, una elegància i una profunditat que certament et deixen astorat. Encara recorde aquell dia que em va arribar, no em pregunteu com, un enllaç a un video on es veien dos avis jugant als escacs, l'un amb la barba venerable de profeta i unes arrugues profundes al rostre; l'altre, potser més jove, amb els cabells despentinats i una gorra de bàisbol; tots dos amb la mirada concentrada en les peces que anaven movent, ara un, ara l'altre, mentre la veu omplia el blanc i negre d'uns versos que parlaven de continuar vivint, una veu de matisos profunds que anava desgranant aquell poema de Philip Larkin que ja no oblidaré mai. La sorpresa va venir quan va acabar-se el video i els crèdits em van revelar que l'adaptació audiovisual era obra d'aquell senyor poeta que feia tant de temps m'havia commogut amb *La culpa* i ara em tornava a sacsejar l'esperit a través de les paraules de Larkin. El mateix senyor poeta que de jove es dedicava a fer la rateta amb un espillet, segurament amb la intenció, ja aleshores, d'il·luminar l'àmbit més amagat de les coses, com explica en el poema inicial de *Llambreig*, el llibre que presentem avui i que du el títol de *Refracció*.

Sobre la primera part, Longituds d'ona.

Els versos inicials del poema que encapçala la primera de les parts d'aquest llambreig intens i que s'agrupen sota el títol "Longitud d'ona", els primers versos, dic, ja ens donen la clau del camí que comencem a transitar: *trenta-nou estius tremolen*, escriu Josep Porcar, en algun moment de la vida, quan pensaves que tot estava sota control, que la teua prudència i la teua perspicàcia per interpretar les coses serien suficients per garantir la pau. I resulta que no, que un dia, tant se val si tens trenta-nou o cinquanta estius, tot se'n va en orris i et trobes *nadant o surant, despullat de tot*, enmig d'una mar immensa que sembla no tenir final i totes les conviccions se'n venen avall i tens la temptació de no creure en res. Però la vida és un pèndol i l'astorament inicial va cedint a poc a poc i la raó va alimentant les velles conviccions que mai no has deixat de conrear i aleshores entens que tot és més greu encara perquè, contra el que t'havia semblat, tu no ets el centre del problema sinó una gota més del gran allau que han provocat aquells que volen estimbar les tanques que retenien l'aigua i evitaven les inundacions. Entens que tot és encara pitjor perquè no és casual, tot allò que llegeixes als diaris i anuncien, convenientment maquillat, per la televisió, no és ni casual ni necessari, sinó que obeeix a un pla perfectament traçat on tu, la gota que s'havia cregut centre del món, no ets sinó una minúscula part de l'oceà i la teua buidor és idèntica a la de milers de persones que, amb més o menys prudència, amb més o menys perspicàcia, cadascú a la seua manera, havien alimentat el mateix somni que se t'acaba d'esquerdar. Però no et consola, aquesta gran buidor que ens aclapara a tots, no et consola, potser per això gires la vista enrere amb l'ansia de descobrir *el llit on van morir els avis arrossers / i també la besàvia, de pena, un estiu després* potser perquè, ara que tot ha saltat pels aires, necessites algun ancoratge ferm, l'únic innegociable perquè el tens gravat en les cèl·lules, però no tens prou i segueixes indagant el paisatge dels anys recorreguts, fins que topes

amb una altra imatge que potser no té la consistència de la biologia, però guarda el caliu de les amistats insubornables que vas fer durant els anys esplèndids de la joventut. I aleshores mires de refer el camí que t'ha de dur sota aquell pont de la via on van passar tantes coses.

Sobre la segona part, Ranera.

A poc a poc, també el buit acaba per omplir-se de camins. I sents aleshores que la ràbia de contemplar que *han desendollat la lluna i s'han exhaurit els estels* ha sedimentat en un solatge d'enuig i convicció i t'adones que les veritats immutables sobre les quals havíem edificat els somnis han acabat per ser joguines en mans dels voltors que planegen per damunt de nosaltres, abillats amb jaqueta i corbata i un somriure que a penes si aconseguen de contenir. Són ells els que han trencat la baralla i així ja no té sentit repartir les cartes, ja no té sentit persistir en la reivindicació dels vells conceptes i potser et sents, si més no un instant, un poc desconcertat, incapaç d'abastar els nous termes en què s'explica cada dia que naix. Però és un instant només, i de seguida decideixes, tu també, que cal ocupar la plaça, *d'una manera antiga, desencantats, insolubles, productes liquidats de la decepció i de l'espant*, sí, ocupar la plaça, perquè mai no és tard per alçar la veu i denunciar que coneixem les trampes que han ordit per deixar-nos nus enmig de la tempesta, d'aquesta immensa pluja que ens va calant a poc a poc; sí, ocupar la plaça, perquè la veu és l'única arma que tenim. Sabem que és difícil abatre els murs que s'alcen davant nostre, però també que la nostra veu és poderosa i en tot cas que el silenci és còmplice dels voltors i els publicistes. I ocupem la plaça, sí, i cridem que l'estultícia no té límits i que els mateixos que apelen a la necessitat d'observar les regles són els primers a buidar-les de contingut, si bé convé a l'amo, i que per això no els reconeixem l'autoritat. Crides fort, cada volta més fort, que cap ni una de la immensa pluja de raons amb què pretenen vestir els seus remeis falsament miraculosos no té la consistència del gas amb què t'escalfes la llet cada matí, que la mentida ja no s'amaga, sinó que campa lliure, cada volta més desafiant, però que no té res a fer davant la nostra veu. Crides ben fort i et sents més segur quan escoltes la veu dels companys que també cridem, però el mur és ferm i només es discerneixen badalls diminuts. Però no cedirem, penses. Fins que t'adones que, com va dir Bertold Brecht, també la ràbia contra la injustícia fa més ronca la veu.

Sobre la tercera part, Empelts del llamp.

I heus ací que et trobes davant de l'espill i no et reconeixes. I sents la necessitat d'alçar de nou els vels que et protegien de l'atzar i les inclemències, sense renunciar a cap de les consignes, a cap de les veritats, però amb l'antídot al verí de la serp perfectament assimilat. I és aleshores que, *a sobrevent, un batre d'ales* et descobreix un àngel i amb la veu ronca decideixes seguir-lo, preguntant-te, com el savi honest de l'Alentejo, *de quina manera les paraules són roses al roser*. I tornes a descobrir l'alfabet i decideixes *obrir-te camins i no tancar-te a patir* el teu dolor, amb un somriure dibuixat al rostre, i aleshores una veu et recorda *que t'estimen per compartir tot allò que estimes, més que no pas per tot allò que odies*. I decideixes fer cas i agafes *la pilota groga de pentàgons negres i l'ampolla de vi i la cinta d'Ovidi basf 90 minuts empresonada anys i panys al radiocasset polsós doble platina i engrescat, des del balcó, li poses banda sonora, Pearl Jam, Thin*

air, a l'esguard i ixes al carrer a celebrar l'existència, conscient que un guerrer desesperat és sempre un bastió més feble i mires el cel i desafies els voltors i els etzibes que has esdevingut immune al seu verí i camines pels viaranys del vers amb la cara ben alta, celebrant els dons que tens a la mà, la paraula d'un amic, el vers d'un vell poeta, el got de vi que amenitza una vesprada de pluja o de vent, el sol que davalla entre lluentors daurades i el paisatge que s'enfosqueix i s'adorm. I mires enllà i veus el ball d'una palmera i un llarg camí ple de pedres. I uns versos de Philip Larkin escrits al frontispici.

(3 de novembre de 2013)